

СУ „Св. Климент Охридски”

Богословски факултет

Катедра „Историческо богословие”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Людмил Мартинов Малев

член на научно жури Заповед РД 38-350/10.07.2023 г.

на дисертационен труд на тема:

**„Ярослав Пеликан и пътят на историка към Църквата (чрез Преданието
към Православието)”**

автор: **Теодор Асенов Аврамов**

за присъждане на научната и образователна степен „доктор”

по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално
направление 2.4, научна специалност Религия и теология (История на
православното богословие на XX в.)

София

2023 г.

Данни за докторантурата

Докторантът Теодор Аврамов е с богословско образование, придобито в Богословския факултет на Софийския университет (2017 г. „бакалавър” и 2018 г. „магистър”). Има две практически специализации – във Франция и в Латвия. През 2016 г. специализира богословие и гръцки език в университета в Солун. В периода 2020-2023 г. е докторант в Богословския факултет на СУ. От 2021 г. е асистент в катедрата „Историческо богословие”. Изминатият път на образование и квалификация е важна предпоставка за постигнатия положителен краен резултат.

Теодор Аврамов е зачислен за докторант със заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски” през януари 2020 г. Цялата подготовка, включително и написването на дисертационния труд са осъществени в катедра „Историческо богословие” в Богословския факултет на Софийския университет. Негов научен ръководител е проф. д-р Павел Павлов.

В периода на докторантурата, дисертантът е изпълнил в пълен обем учебния си план. Успешно е положил предвидените изпити. Успял е да подготви и осъществи нужния брой научни публикации. Винаги се е отзовавал и старателно се е справял с възлаганите му от катедрата дейности. Включвал се е в допълнителни форми на докторантска подготовка на факултетско ниво. Участвал е в организирани от Богословския факултет докторантски четения. При текущия контрол, осъществяван чрез предвидените атестации, винаги е получавал добри оценки.

Всичко това е довело до завършеност и цялост на докторантското му обучение и до успешната подготовка на докторска дисертация.

Отчислен е с ректорска заповед от 2023 г. на основание на закона и правилниците, както и на решение на Факултетния съвет на Богословския факултет, с право на защита.

По мое мнение Теодор Аврамов отговаря на изискванията и покрива критериите на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Изтъкнатото до тук ми дава основание да приема, че всички правила по процедурата са спазени и няма допуснати нарушения.

Първото заседание на утвърденото със заповед на ректора на Софийския университет научно жури е проведено на 18.07.2023 г. и е отразено в приложен към документите протокол.

Данни за дисертацията

Предложеният за защита дисертационен труд на Теодор Аврамов е в обем от 284 страници и е организиран структурно в следните части: предговор, увод, три глави, заключение, приложения и използвана литература.

Между отделните части, като цяло, съществува баланс, по отношение на обема (трета глава е по-малка) . Доста пространни са предговорът, уводът и заключението.

В Предговора авторът, след първоначалните въведителни мисли, споделя причината, поради която се е насочил към темата и нейното разработване.

Уводът съдържа всички атрибути, характерни за тази част и са важни, с оглед на изследователската работа. Формулирани са целите и задачите, които авторът си поставя за тяхното постигане. Посочена е методологията. Същата се откроява с нужната комплексност и изчерпателност. Очертани са границите на изследването. Направен е кратък преглед на познатите на дисертанта чужди трудове.

Съдържанието на Трите глави отговаря на тяхната формулировка. Вероятно с цел да се стигне до пълното изясняване и на най-малката подробност, дисертантът е обособил всеки детайл в съответни подразделения. Това е прием, който служи и за по-добро онагледяване и по-лесна ориентация в съдържанието. За отбелязване е, че при това авторът не се е впуснал в механично раздробяване и разпокъсване на текста, а всяка една от подструктурите изглежда целесъобразно.

В края на всяка глава има изводи, а в края на дисертационния труд е направено общо Заключение, което очертава резултатите от изследването и изтъква приносите.

Особено впечатляващи са частите, посочващи изворите и литературата (авторова и справочна). Обозначени са сто и петдесет и пет книжни тела (19 на кирилица. 135 на латиница и 4 архивни материали) на различни езици, което свидетелства за задълбочен интерес и усърдна работа.

Поместените приложения са съобразени с темата и способстват за нейното онагледяване.

Представеният от Теодор Аврамов автореферат отговаря на изискванията и дава възможност за ясно и точно запознаване в синтезиран вид с текста на дисертацията.

Публикациите на дисертанта са достатъчни като брой и задълбоченост и са издадени в авторитетни сборници. Същото би могло да се каже и по отношение на участията му в научни форуми.

Научни приноси

Дисертационният труд на Теодор Аврамов е посветен на личността и творчеството на един немного познат и цитиран историк и богослов от XX в. и в това се съдържа най-общо основанието да се приеме, че той е с подчертан приносен характер. За изследователите в тази сфера е ясно, че приносите се съдържат в пространния и задълбочен до най-дребния детайл анализ. Не е за пренебрегване и положителният подход да се изясняват фактите и събитията в тясна връзка с историческите предпоставки и обстановка. Именно това предлага настоящото изследване. Що се отнася до конкретни измерения напълно приемам изтъкнатите в автореферата приноси. Основните, както ги е посочил дисертантът са: 1. Първо обемно и детайлно изследване, посветено на Ярослав Пеликан, на неговия живот и творчество; 2. Първо задълбочено представяне на неговите ключови трудове в „рамката на цялостното му творчество и на личната му семейната и академична приемственост” ; 3. Изследвани са и непроучени до този момент архивни материали, които имат отношение и към друг голям богослов на миналия век – прот. Г. Флоровски 4. Проблематиката, свързана с името на Ярослав Пеликан става по-популярна и достъпна за проявяващите интерес; 5. Към реализираните приноси следва да прибавим и един, който има развитие в бъдещето: очертаване рамките на по-нататъшно проучване, свързано с нови преводи на творчеството му.

Забележки

Наред с безспорните качества на този труд, по мое мнение са налице и някои несъществени слабости:

1. Балансът на съдържанието би могъл да се подобри.
2. В увода, при прегледа на източниците би могло да се направи кратък критичен анализ на по-значимите от тях. Така биха изпъкнали още по-ярко приносите.
3. В текста, по който е написана рецензията, има неточност при номерацията на страниците (до началото на увода има една номерация с лат. цифри, а нататък започва нова номерация от 1 и т.н. с арабски).
4. Приложенията са уместни, но много обемни. Все пак, право на докторанта е да прецени техния вид и съдържание.
5. Отново в приложенията, подходящо за просопографско изследване би било (при наличие) да се поместят фотоси и изображения.

Заклучение

Заявявам, че по никакъв начин не попадам в хипотезите на закона и другите нормативни актове, касаещи конфликт на интереси!

Качествата на настоящия дисертационен труд ми дават пълно основание да гласувам положително със „ЗА” на Теодор Асенов Аврамов да бъде

присъдена образователната и научна степен „доктор” по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4, научна специалност Религия и теология (История на православното богословие на XX в.).

Велико Търново

2023 г.